

Pénzes cápa

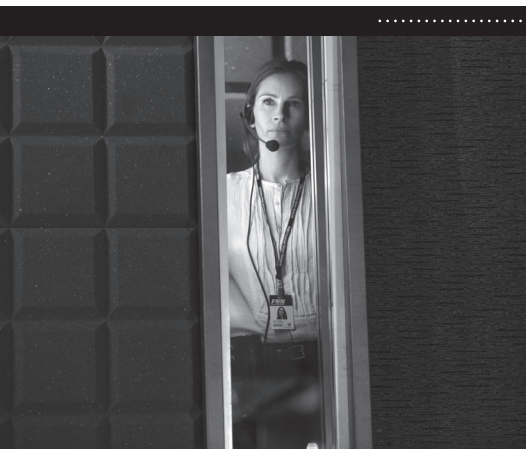
Nők a keverőpult mögött

T · Ű · S · K · E · Z · S · U · Z · S · A · N · N · A

JODIE FOSTER MÉDIA-, BANK- ÉS GENDERKRITIKÁJA.

A *Pénzes cápa* (mozgó)képében első ránézésre egy újabb, nagyszámú mozikközönségre vadászó ragadozó bukkan fel az elmúlt évek hollywoodi tőzsdefilm hullámai között – egy fehérgalléros fenegyerek vurstlihangulatú bukástörténetének (*A Wall Street farkasa*) és a gazdasági összeomlást kiszaszerelő pénzügyi zsenik négyesfogatának (*A nagy dobás*) kasszasikeres leköszönése után a legújabb darabban már szinte csak színézékként jelenik meg a Wall Street és a pénzpiaci fiaskó motívuma. Jodie Foster negyedik rendezése főként a 70-es évekből származó társadalomkritikai klasszikusok utódjának tekinthető: a tévé, mint manipulatív nagyhatalom, a mindenek felett álló nézettség jelenségeinek tematikája és a kamerák előtt fellázadó, a képernyő hőisévé avatott figura a *Hálózattal*,

„Több lelketlen femme fatale-nál”
(Julia Roberts)

a túszdrama műfaja és a semmibe vett, igazáért harcba szálló kisember karaktere a *Kánikulai délutánnal* hozza rokonságba.

A szinte végig egy térben és valós időben játszódó kamarasztori középontjában Lee Gates, a nagyhangú stúdióbábjúnár áll, aki tévés zenebohóként és pénzügyi főpapként, hétről hétre hirdeti az ígét híveinek, a tőzsdei tippekre éhes tévénézőknek. Egy nap arcára fagy a milli dolláros mosoly, amikor egy elkéseredett és (részben Lee bennfentes információi nyomán) csődbe ment fiatalember ront a stúdióba, majd túsul ejti a műsor készítőit. Lee vállára nem csak a robbanóanyaggal megrakott mellény, de egy súlyos feladat is nehezedik: a nap végére 24 és fél ponttal fel kell tornáznia a fiú részvényének árát, különben élő adásban kivégzi őt. Ezzel kezdetét veszi a műsor történetének legemlékezetesebb adása, amelyet Lee adásrendezője, a Julia Roberts által alakított Patty vezényel le, igazi hidegvérű profiként.

Foster közönségfilmje éppen úgy bánik a műfajokkal és a hangnemekkel, mint a fordulatokkal: folyamatosan és bravúrosan kapcsolgat közöttük. A lobogó drámát bölcsen adagolt, váratlan humorfröccsentésekkel, maró szatírával oltja el, miközben végig fenntartja a klasszikus határidődramaturgiából adódó thrillerfeszültséget. A *Pénzes cápában* a karakterek is finoman formálódnak - női figuráin, főleg Patty-én keresztül, erős önreflektív vonásokat is kap és egyúttal egy régóta aktuális hollywoodi jelenségre, a film fölött uralkodni vágyó, magát önálló sztár és a

papírforma szerint az ő instruálására kijelölt rendező konfliktusára. Mindezt Foster filmje még azzal fejeli meg, hogy a férfi figurákat hatástalannak vagy cselekvésképtelenné mutatja be, miközben az irányítást a női karakterek kezébe adja, akik egytől egyig pozitív színben tűnnek fel a legutolsó adatelemző hölgyig. Patty esetében már szó sincs lelketlen femme fatale-ról, mint amilyen a *Hálózat* Dianája volt, aki a csökkenő nézettséget produkáló, addig sztárként kezelt bábját képes a kamerák előtt egy egész világ szeme láttára kivégeztetni. Patty rendezői működése nyomán, a Lee szájába adott szavakon keresztül, a moralitással addig távoli viszonyt ápoló egóbajnok emberi formát kezd felvenni, mindeközben egy női figura is átalakul: a programozási hibára hivatkozó, a károsultak vagyonát elfüstölő cég szemrevaló kirakat PR-osa „jó kislány”-ból öntudatos felnőtt nővé válik, aktív nyomozómunkába kezd és leleplező akciót indít hipermacsó főnöke ellen.

Az egymást váltogató fordulatok, a nézői figyelmet edzésben tartó, ügyes csavarok és műfaji tónusok mentén, a kisembereket gátlástalanul bedaráló rendszeren túl a 21. század kommunikációjának kritikája is kirajzolódik: a mindennapi élet köré fonódó világháló, a youtube, a mindent elasztító mémek és a végtelen hírfolyamban pillanatok alatt feledésbe merülő emberi tragédiák, szenzációk súlytalaná válásának jelensége is főszerepbe kerül. Mindezek mellett, a *Pénzes cápában* végül mégis minden szinten a show levezénylése, a filmkészítés folyamatára reflektáló alaphelyzet tematikája veszi át a végső uralmat a vásznon. Foster és ősprófi színészei együttműködése nyomán a kamera előtt és mögött zajló forgatás során is életbe lép az áhított, harmonikus és kiegyensúlyozott sztár-rendező viszony, amely ráadásul csak egy a finom elemek közül, amik a színész/rendező művét okosan felépített, sokarcú alkotássá teszik.

PÉNZES CÁPA (Money Monster) – amerikai, 2016.
Rendezte: **Jodie Foster**. Írta: **Alan DiFiore**, **Jim Kouf** és **Jamie Linden**. Kép: **Matthew Libatique**. Zene: **Dominic Lewis**. Szereplők: **Julia Roberts** (Patty), **George Clooney** (Lee), **Jack O'Connell** (Kyle), **Caitriona Balfe** (Diane), **Dominic West** (Camby). Gyártó: **TriStar Pictures / Smokehouse**. Forgalmazó: **InterCom**. Szinkronizált. 98 perc.